

POSTANOWIENIE

Dnia 26 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa A.K.
przeciwko D. [...] spółce z o.o. w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 sierpnia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 27 grudnia 2018 r., sygn. akt VII AGa 561/18,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od D. [...] spółki z o.o. w W. na rzecz A.K. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego D. [...] sp. z o.o. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 grudnia 2018 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., wskazując na jej oczywistą zasadność i na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Wobec kształtu tych przesłanek należy podkreślić, że nie jest możliwe jednoczesne skuteczne wykazywanie, iż w sprawie istnieją wątpliwości interpretacyjne dotyczące przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona (zob. m.in. postanowienia SN: z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13 i z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14). W tym zakresie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawiera wewnętrzną sprzeczność, nie ulega bowiem wątpliwości, że ta sama kwestia nie może stanowić źródła zagadnienia o problemowym i niejasnym

charakterze, a zarazem – podstawę ewidentnej zasadności skargi kasacyjnej, możliwej do stwierdzenia bez prowadzenia bardziej złożonych rozumowań.

Niezależnie od powyższego, Sąd Najwyższy dokonał oceny obu przytoczonych przez skarżącego przesłanek skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Po pierwsze, nie występuje wskazane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istotne zagadnienie prawne co do przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego - sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. postanowienia SN: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, „Wokanda” 2004, nr 7-8, poz. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05). Ponadto, w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10; z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13; z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14).

Rozumianemu w wyżej przedstawiony sposób pojęciu „istotne zagadnienie prawne” nie opowiada podniesiona przez skarżącego kwestia konieczności wyjaśnienia: (1) „Czy w stosunkach pomiędzy przedsiębiorcami dla skutecznego

złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu lub podstępny wywołany przez drugą stronę lub jej reprezentanta wystarczające jest złożenie tego oświadczenia w formie ustnej, albowiem oświadczenie to stanowi jednostronną czynność prawną dokonaną w stosunkach pomiędzy przedsiębiorcami, do których nie stosuje się przepisów o niezachowaniu formy pisemnej”; (2) „Czy dla skutecznego złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu lub podstępny wywołany przez drugą stronę lub jej reprezentanta wystarczające jest, aby z oświadczenia takiego wynikała wola unieważnienia dokonanej czynności prawnej, w tym przekonanie, że czynność ta jest nieważna i niewiążąca, oraz czy wystarczające jest dokonanie tego za pośrednictwem pisma procesowego jaką jest odpowiedź na pozew”; (3) „Czy samo doręczenie tego pisma procesowego na ręce pełnomocnika procesowego powoduje powstanie domniemania, zgodnie z którym ze względu na relację pełnomocnika i klienta oświadczenie zostało następnie przez pełnomocnika przekazane adresatowi, przez co już z chwilą doręczenia pisma pełnomocnikowi procesowego ziszcza się stan jego doręczenia mocodawcy, a więc stan skutecznego skorzystania z prawa podmiotowego kształtującego”.

Przedstawione przez skarżącego pytania nie stanowią istotnych zagadnień prawnych we wskazanym rozumieniu. W istocie są pytaniami o trafność stanowiska Sądu Apelacyjnego wyrażonego w związku z rozstrzygnięciem sprawy i polemiką z tym stanowiskiem. Zostały one odniesione do stanu faktycznego i przebiegu postępowania w tej konkretnej sprawie, a skarżący nie wykazuje ich bardziej ogólnego znaczenia. Skarżący w istocie ograniczył się wyłącznie do wyartykułowania problemu prawnego i oczekiwanego podejścia interpretacyjnego. Natomiast zawarta w uzasadnieniu wniosku argumentacja - w konfrontacji z motywami rozstrzygnięcia - nie przekonuje do tezy, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest uzasadnione.

W świetle orzecznictwa nie budzi bowiem wątpliwości, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego pod wpływem błędu oświadczenia woli może nastąpić w piśmie procesowym (zob. np. wyrok SN z dnia 28 kwietnia 1967 r., I CR 563/66, OSNCP 1967, nr 12, poz. 227; postanowienie SN z dnia

19 czerwca 2015 r., IV CSK 599/14, „Radca Prawny” 2016, nr 1, s. 214). Fakt dokonania czynności między przedsiębiorcami może być dowodzony wszelkimi środkami dowodowymi (argument z art. 74 § 4 k.c.). Nie budzi przy tym wątpliwości, że forma pisemna oświadczenia, o którym mowa w art. 88 § 1 k.c., została zastrzeżona jedynie jako forma *ad probationem*.

Oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia złożonego pod wpływem błędu lub groźby może być skutecznie złożone przez przedstawiciela, tj. pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego (tak trafnie wyrok SN z dnia 24 kwietnia 2004 r., IV CKN 998/00). Problematyka złożenia oświadczenia o charakterze materialnoprawnym przez pełnomocnika procesowego była przedmiotem wielu orzeczeń Sądu Najwyższego na tle oświadczenia o potrąceniu zawartego w zarzucie potrącenia. Ukształtował się pogląd, że przewidziany w art. 91 k.p.c. zakres umocowania z mocy ustawy nie uprawnia pełnomocnika procesowego do złożenia materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu. Oświadczenie woli mocodawcy o udzieleniu pełnomocnictwa do złożenia takiego oświadczenia może być jednak złożone w sposób dorozumiany. Założenie celowego działania mocodawcy w kierunku wygrania procesu pozwala zatem uznać, że zakresem umocowania strona objęła także złożenie w jej imieniu określonego oświadczenia woli, jeżeli jest to niezbędne dla obrony jej praw w procesie. W odniesieniu jednak do przyjmowania przez pełnomocnika procesowego strony w imieniu mocodawcy oświadczeń kształtujących jego sytuację materialnoprawną, nie sposób rozszerzać zakresu pełnomocnictwa przez wykładnię celowościową, skoro z procesowego punktu widzenia byłoby to niekorzystne dla strony rozszerzenie zakresu umocowania wywołujące skutek w postaci dojścia do adresata materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu. Nie można zatem aprobować tezy, jakoby taki zakres pełnomocnictwa był efektem celowego działania mocodawcy nakierowanego na wygranie procesu (zob. wyroki SN: z dnia 4 lutego 2004 r., I CK 181/03; z dnia 20 października 2004 r., I CK 204/04, OSNC 2005, nr 10, poz. 176; z dnia 12 października 2007 r., V CSK 171/07; z dnia 10 sierpnia 2010 r., I PK 56/10, OSNAPiUS 2011, nr 23-24, poz. 295; z dnia 7 marca 2013 r., II CSK 476/12). Przy czym materialnoprawnego charakteru pełnomocnictwa (jeżeli nie wynika on wprost z jego treści) nie można domniemywać, jeżeli

dokonywana czynność przyniesie negatywne skutki dla mocodawcy. Wywody zawarte w skardze kasacyjnej nie przekonują, aby odstąpić od powyższego poglądu.

Po drugie, twierdzenie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. ze względu na doniosłość zarzutów i naruszeń w płaszczyźnie tak prawa procesowego jak i prawa materialnego.

Zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze oparciu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej zasadności musi towarzyszyć wywód skarżącego, na czym – jego zdaniem – polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentacja wskazująca na to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Skoro przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), to powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi w niniejszej sprawie do rozpoznania nie zawiera zaś żadnych argumentów na poparcie twierdzenia o jej oczywistej zasadności, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku „przedsądu”. Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje zatem skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. postanowienie SN: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej nie pozwala przyjąć, by była ona - w powyższym rozumieniu - oczywiście uzasadniona. W skardze kasacyjnej nie przedstawiono tak rozumianego

uzasadnienia „oczywistości” skargi ani wyvodu prawnego w tym zakresie.

Sąd Apelacyjny sporządził szczegółowe uzasadnienie, rozważył wszelkie, niezbędne okoliczności sprawy. Podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia prawa materialnego, w konfrontacji z treścią uzasadnienia Sądu drugiej instancji i przyjętego przez niego kierunku rozstrzygnięcia sprawy, świadczą o polemicznym charakterze stanowiska, zaprezentowanego przez skarżącego. Brak akceptacji przez pozwanego, zajętego przez Sąd odwoławczy stanowiska, nie świadczy o tym, że wniesiona skarga jest oczywiście uzasadniona.

Reasumując, w przedmiotowej skardze kasacyjnej nie powołano takich argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadł w Sądzie drugiej instancji wyrok oczywiście wadliwy.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

as]

jw